

„WYPRAWY POLARNE”

(pomysł nie opatentowany)

Ubiegłorocznej zimy w Chorągwi Jeleniogórskiej zuchom, harcerzom i młodzieży nie zorganizowanej zaproponowaliśmy w okresie ferii „Wyprawy Polarne”. Cele, jakie zamierzaliśmy osiągnąć, to:

1. Miały stać się atrakcyjną formą spędzania przez dzieci i młodzież dwutygodniowych ferii zimowych; większość młodzieży naszego województwa pozostawała w tym czasie w miejscu zamieszkania.

2. Okres ferii nie powinien być przerwą w pracy drużyny zuchowej czy harcerskiej i dlatego realizacja zadań „Wypraw Polarnych” miała być formą kontynuowania śródrocznej pracy drużyny zuchowej i harcerskiej.

3. „Wyprawy Polarne” miały przygotować zastępowych do prowadzenia zastępów NAL.

4. Realizacja zadań harcerstwa w związku z Międzynarodowym Rokiem Dziecka.

Tak nakreślone cele akcji określiły dalszą działalność programową i organizacyjną. W ramach „Wypraw Polarnych” zaproponowaliśmy zastępom i gromadom zuchowym zadania — wyprawy. Było ich siedem. Zostały wydane w specjalnym poradniku „Wypraw”, który zawierał także list organizatorów do zastępowego, wyjaś-

niający zasady realizacji zadań w akcji, proponujący sposób organizacji zastępu czy gromady zuchowej, określający teren działania itp. Poradnik zawierał opis siedmiu wypraw dla zastępów:

1. *Wielka Polarna Przygoda*; związana była z rozpoczęciem pracy zastępu i gromady zuchowej. Celem wyprawy było zorganizowanie „zastępu polarnego” i „polarnej gromady zuchowej”, obranie nazwy, wykonanie plakietki, proporczyka, opracowanie systemu alarmowego. Zastęp miał także za zadanie pozyskanie dla siebie starszego przyjaciela — sprzymierzeńca, z którego pomocy mogliby w przyszłości członkowie zastępu korzystać. W ramach tej wyprawy zastęp miał wybudować symboliczną bazę — „zimową bazę polarną” — igloo. Zimowa baza miała być miejscem spotkań zastępu a zarazem punktem wyjścia do realizacji innych wypraw.

2. *Wśród Puszczańskich Przyjaciół*; miała na celu zaopiekowanie się leśnymi zwierzętami i ptakami w czasie trudnego okresu zimy. Zaproponowano członkom zastępów zorganizowanie wycieczki do lasu i zorientowanie się, jakie zwierzęta i ptaki w nim żyją. Członkowie zastępu, po nawiązaniu kontaktu z leśniczym czy gajowym, mieli za zadanie dostarczenie leśnym przyjaciołom karmy, która pozwoliłaby zwierzętom przeżyć zimę. Wyprawa miała również za zadanie zwrócenie uwagi na konieczność stałej opieki nad ptakami i zwierzętami.

3. *Zimowy Wielobój Sportowy* — realizacja tej wyprawy sprowadzała się do organizacji mini-igrzysk zimowych. Proponowano tutaj wykorzystanie zabaw i konkursów zamieszczonych w nr 2/3 „Motywów — Propozycji”. Zwrócono szczególną uwagę na bezpieczeństwo dzieci i młodzieży.

4. *Nasze Wieczne Spotkania* — organizatorzy proponowali zastępom i gromadom zuchowym spędzenie jednego wieczoru przy kominku, w czasie którego zastępy i gromady mogły inscenizować bajki, baśnie, legendy, ulubione książki, wiersze — jednym słowem proponowano zabawę w „teatr”. Mali aktorzy mieli prawo zaprosić na swój występ rodziców lub kolegów z zaprzyjaźnionych zastępów. W ramach tej wyprawy zastępy mogły sobie zorganizować wspólną wycieczkę do kina czy teatru.

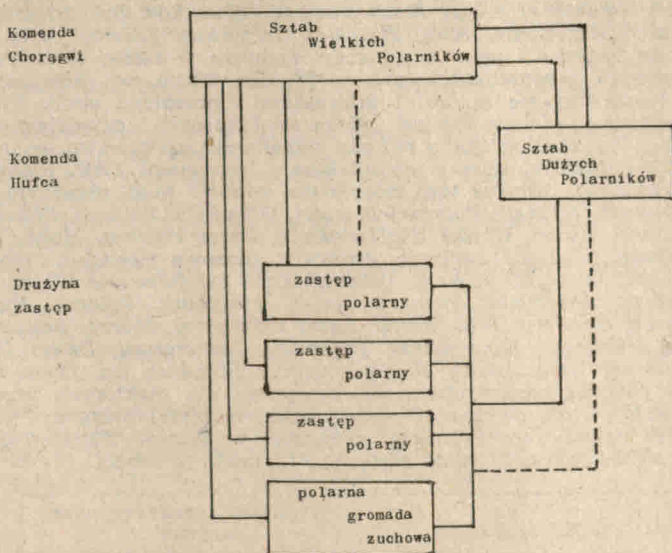
5. *Wszyscy Poszukujemy Przyjaciół* — wyprawa związana była z obchodami Międzynarodowego Roku Dziecka. Członkowie zastępu czy gromady zuchowej poznawali inne organizacje dziecięce i młodzieżowe, a także kulturę, zwyczaje, tradycje swoich przyjaciół w innych krajach świata. Zadaniem zastępu było zorganizowanie, wspólnie z innymi zastępami, „karnawałowego ogniska przyjaźni”. Na ognisko każdy zastęp miał przygotować program złożony z piosenek, tańców, piosenek innych narodów. Obowiązkiem każdego członka zastępu było przygotowanie symbolicznego upominku dla swego najlepszego przyjaciela.

6. *Poszukujemy Pamiątek* — zadanie związane z obchodami 35-lecia Polski Ludowej. Zadaniem zastępu było nawiązanie kontaktu z byłymi żołnierzami Ludowego Wojska Polskiego i osadnikami Ziemi Odzyskanych, zorganizowanie wystawy zdjęć, wycinków z gazet, różnych pamiątek związanych z pierwszymi latami Polski Ludowej. Zebrane przez siebie eksponaty i pamiątki uczestnicy wyprawy mieli przekazać do szkolnych izb pamięci narodowej.

7. *Wkrótce Spotkamy Się Znow* — wyprawa miała być podsumowaniem pracy zastępu oraz służyła założeniu „polarnego skarbcza” zastępu, do którego zastęp winien złożyć swoją kronikę, plakietki, proporczyk i różne zdobycze. „Polarny skarb” miał być następnie przekazany w sposób uroczysty opiekunowi zastępu. W trakcie tej wyprawy zastęp podejmował decyzję o swoim udziale w najbliższej Nieobozowej Akcji Letniej.

Razem z poradnikiem „Wypraw Polarnych” każdy zastęp i gromada zuchowa otrzymywały osiem kart meldunkowych opracowanych przez *Sztab Wielkich Polarników*. Karta w formie karty pocztowej z wydrukowanym adresem *Sztabu Wielkich Polarników* zawierała pytania dla zastępu, które dawały obraz pracy i działalności zastępu i gromady zuchowej. Na stronie adresowej każdy zastęp umieszczał swój znak lub plakietkę — symbol, jaki przyjął na czas realizacji programu „Wypraw Polarnych”. Meldunek od zastępu informował o: imieniu i nazwisku zastępowego oraz dorosłego opiekuna zastępu i jego zawodzie, ilości członków zastępu czy gromady zuchowej z podziałem na zuchów, harcerzy i nie zorganizowanych, nazwie realizowanej wyprawy, jak wyglądał przebieg zadania i przy pomocy jakich przedsięwzięć zadanie zostało wykonane, ilości osób biorących udział w wyprawie oraz własnych inicjatywach zastępu polarnego czy polarnej gromady zuchowej.

Obowiązkiem każdego zastępu było wysłanie takich meldunków z każdej przeprowadzonej wyprawy bezpośrednio do *Sztabu Wielkich Polarników*, zgodnie zresztą z przyjętym schematem organizacyjnym i obiegiem informacji. Schemat ten przedstawiał się następująco:

Powyższy schemat obrazuje przyjęty system organizacyjny „Wypraw Polarnych” oraz przepływ informacji w czasie trwania akcji. Podstawową jednostką „Wypraw” był „zastęp polarny” oraz „polarna gromada zuchowa”. Dla nich zostały opracowane zadania i meldunki, wydane poradniki. Jednostką, od której zależało znalezienie i przeszkolenie dla akcji zastępowych, był *Sztab Dużych Polarników* w hufcu. Zadaniem tego Sztabu było również kontrolowanie działalności jednostek podstawowych „Wypraw Polarnych” oraz sprawy finansowe i administracyjne (fundusze na wspólne imprezy kilku zastępów, rajdy, kuligi zastępów polarnych, wyświetlanie filmów na specjalnych seansach kinowych itp.). Zgodnie z założeniami akcji zastępy i gromady zuchowe wysyłały meldunki z przeprowadzonych wypraw bezpośrednio do *Sztabu Wielkich Polarników*. Prowadziło to do bliższych kontaktów Sztabu z zastępami oraz do zlikwidowania podwójnej informacji w czasie akcji. W kilkudziesięciu przypadkach *Sztab Wielkich Polarników* nawiązał bezpośredni i bliski kontakt z zastępami polarnymi, wyznaczając dodatkowe zadania do realizacji, członkowie Sztabu odwiedzali te zastępy w trakcie realizacji wypraw (na schemacie jest zilustrowane linią przerywaną). Pozwoliło to na poznanie z bliska problemów organizacyjnych „Wypraw”, trudności w poszczególnych środowiskach, opinii o popularności akcji itp. *Sztab Wielkich Polarników* był centralnym organizatorem i koordynatorem „Wypraw Polarnych” w skali Chorągwi Jeleniogórskiej ZHP. Zorganizował kilka spotkań i narad instruktazowo-szkoleniowych:

I. przed akcją:

1. z komendantami hufców — rozpropagowanie idei „Wypraw Polarnych”, przedstawienie schematu organizacyjnego, propozycje rozwiązań organizacyjnych w hufcu,
2. szefów *Sztabów Dużych Polarników* — narada przygotowująca do realizacji zadań „Wypraw Polarnych”.

II. po akcji:

1. szefów *Sztabów Dużych Polarników* — podsumowanie akcji, wyciągnięcie wniosków na przyszłość, zmiany programowe i organizacyjne,

2. spotkanie instruktorów programowych sztabów — przedstawienie wyników akcji w hufcach, zmiany programowe „Wypraw Polarnych”.

3. spotkanie najlepszych zastępowych „Wypraw Polarnych” ze wszystkich hufców — podsumowanie akcji.

Podobne przedsięwzięcia zostały zrealizowane w hufcach przez *Sztaby Dużych Polarników*. Trzeba dodać, że każdy *Sztab Dużych Polarników* był integralną częścią hufcowego Sztabu Harcerskiej Akcji Zimowej. „Wyprawy Polarne” były realizowane przez zastępy polarne i polarne gromady zuchowe w czasie zimowych wakacji szkół podstawowych i ponadpodstawowych. W tym czasie, w „Nowinach Jeleniogórskich” — ukazywały się notatki i informacje z przebiegu akcji. Propagandzie akcji służył również ozdobny stempel „Wyprawy Polarne” przedstawiający pingwina. W czasie „Wypraw” przyjęto również określone nazewnictwo, co nadało programowi spójny charakter, zgodny z symboliką i tradycjami ZHP. Niektóre nazwy zostały już wymienione. Oprócz tego członkowie sztabów mieli określone miana jak np.: *Wielki Polarnik, Strażnik Polarnej Pieczęci, Gwiazdka Polarna, Północny Wiatr, Strażnik Polarnych Włości, Wielka Niedźwiedź, Zorza Polarna, Mały Pingwin* itp. Wszystkie zastępy polarne i polarne gromady zuchowe posiadały swoje nazwy związane tematycznie z „Wyprawami Polarnymi”, a to: *Północne Wiatry, Eskimosi, Gwiazdki Polarne, Śnieżynki, Zimowe Ludki, Pingwiny, Polarne Niedźwiedzie, Włóczęgi Północy, Renifery, Foki, Sarny, Leśni Odkrywczy, Morsy, Bałwanki, Zimowa Siódemka, Narciarze, Saneczkarze, Polarnicy, Lapończycy, Dzieci Zimy, Yeti, Wieloryby Polarne, Drogowskazy Bieguna, Krzyż Południa* itp. Obok tych nazw funkcjonowały również nazwy utworzone specjalnie dla niektórych przedsięwzięć: „białe przedszkola”, „polarne stanice”, rajd „szlakiem białej przygody” itp.

Na podstawie uzyskanych informacji dokonano w *Sztabie Wielkich Polarników* analizy popularności wypraw wśród zastępów. Ilustruje to tabela:

Lp.	Nazwa wyprawy	Ilość zrealizowanych wypraw
1.	Wielka Polarna Przygoda	159
2.	Wśród Puszczańskich Przyjaciół	122
3.	Zimowy Wielobój Sportowy	119
4.	Nasze Wieczorne Spotkania	74
5.	Wszyscy Poznajemy Przyjaciół	13
6.	Poszukujemy Pamiątek	39
7.	Wkrótce Spotkamy Się Znów	86
8.	Inne	45

Do innych wypraw zrealizowanych przez zastępy należały m.in. zbiórka chleba, pomoc rodzicom, galerie figur śnieżnych, historia rodzinnego miasta, poczta białego gołębia itp. Wyprawą, której nie zaplanowali organizatorzy „Wypraw Polarnych”, a która była realizowana przez absolutnie wszystkie zastępy polarne i polarne gromady zuchowe, było odśnieżanie miast i wsi, ulic i posesji, otoczenia szkół, dojść do domów i bloków mieszkalnych, podwórtek miejskich i gospodarstw wiejskich. Była to dodatkowa wyprawa, ósma, ale realizowana przez wszystkich samorządnie i dobrowolnie.

W skali chorągwi zadania „Wypraw Polarnych” były realizowane przez 18 hufców terenowych. Na uwagę zasługuje fakt, że w dużej większości były to hufce, które organizowały również Nieobozową Akcję Letnią. Wyprawy zrealizowało 240 zastępów polarnych i polarnych gromad zuchowych, w których uczestniczyło 2.573 zuchów, harcerzy i nie zorganizowanych. Liczby te nie obejmują uczestników imprez organizowanych przez jednostki podstawowe „Wypraw Polarnych”, lub przez Sztaby Dużych Polarników. Bezpośredni uczestnicy „Wypraw Polarnych” stanowili w skali

chorągwi ok. 30% uczestników Nieobozowej Akcji Zimowej. Ogólnie można stwierdzić, że akcja „Wypraw Polarnych” jako integralna część Nieobozowej Akcji Zimowej Chorągwi Jeleniogórskiej ZHP osiągnęła swoje cele. Miało to zasadnicze znaczenie w momencie obiektywnych trudności, jakie wystąpiły w realizacji zimowej akcji wyjazdowej harcerzy. Do tej konkluzji doszli animatorzy „Wypraw Polarnych” na naradzie zorganizowanej w Karpaczu przez *Sztab Wielkich Polarników*, będącej podsumowaniem akcji. Narada służyła również wyciągnięciu wniosków, co do przyszłej akcji. a m.in. postulowano:

1. Zwiększenie ilościowego zaopatrzenia w materiały programowe i organizacyjne akcji.
2. Zintensyfikowanie działalności propagandowej „Wypraw Polarnych”.
3. Zorganizowanie na szczeblu Chorągwi rotacyjnej stancji dla zastępowych.
4. Wprowadzenie do akcji zadań związanych z charakterem turystycznym województwa jeleniogórskiego.
5. Zwrócenie baczniejszej uwagi na intensyfikację działalności i współpracy harcerstwa z sojusznikami.
6. Włączenie do realizacji zadań „Wypraw Polarnych” drużyn Nieprzetartego Szlaku.
7. Szerszą propagandę organizowania imprez wspólnych dla kilkunastu zastępów polarnych razem.
8. Opracowanie szczegółowego regulaminu współzawodnictwa w ramach „Wypraw Polarnych”.

Na naradzie dokonano również oceny działalności *Sztabów Dużych Polarników* hufców. Najlepsi zastępowi i najbardziej zaangażowani instruktorzy otrzymali specjalne dyplomy *Sztabu Wielkich Polarników*. Wszyscy zgodzili się z tym, że „Wyprawy Polarne” należy kontynuować w przyszłym roku harcerskim.